

BIBLIOGRAFIA RETROSPECTIVĂ A CĂRȚII ROMÂNEȘTI **bibliografie on-line**

Maria BUTURUGĂ și Cornelia LEPĂDATU

comunicare în cadrul Colocviului Internațional

"*Biblioteca științifică în societatea informațională - realizări și perspective*"

cu ocazia Târgului Internațional de Carte organizat de

Biblioteca Științifică Centrală "A. Lupan" a Academiei de Științe a Moldovei

10-13 octombrie 2011, Chișinău

Rezumat:

Cele două bibliografii retrospective ale cărții românești, în format tradițional - *Bibliografia Românească Veche* (BRV) și *Bibliografia Românească Modernă* (BRM) - componente ale bibliografiei naționale retrospective românești, au beneficiat de un sistem integrat destinat administrării, regăsirii și valorificării informației. SIMBNR oferă posibilitatea de acces on-line la informațiile cuprinse în bibliografia națională retrospectivă a cărții românești, utilizând sisteme de baze de date și tehnici multimedia. Al treilea proiect de bibliografiere retrospectivă a cărții românești este în construcție, iar versiunea actuală este accesibilă on-line (în OPAC), în baza specială BIB, parte a bazei generale de date RAL a Bibliotecii Academiei Române.

I. Introducere:

Bibliografia națională, constituită din ansamblul tipăriturilor de pe teritoriul fizic și spiritual al țării, capătă pe parcursul timpului o deosebită importanță istorică și arhivistică. Ea reflectă evoluția tendințelor culturale și literare, progresele dezvoltării științifice și economice, ca și atenția publică acordată unui eveniment social [5].

La început de secol XXI, bibliografia națională românească dispune de două modalități de realizare: activitatea bibliografică retrospectivă și activitatea bibliografică curentă. Biblioteca Academiei Române este responsabilă cu activitatea bibliografică retrospectivă pentru monumentală bibliografie națională, Biblioteca Națională a României fiind responsabilă cu bibliografierea curentă. Activitatea bibliografică retrospectivă se realizează separat pentru cărți și publicații periodice.

Proiectul de realizare a bibliografiei naționale a cărții cuprinde trei etape. Prima etapă, vizând anii 1508-1830, s-a concretizat în perioada 1903-1944, în cele patru volume din *Bibliografia Românească Veche*. A doua etapă, vizând anii 1831-1918, s-a concretizat în perioada 1984-1996, în cele patru volume din *Bibliografia Românească Modernă*. Cea de a treia etapă a proiectului, vizând anii 1919-1952 ai producției de carte românească, este în curs de realizare.

Biblioteca Academiei Române a beneficiat de un proiect realizat în perioada 2009-2011, în colaborare cu Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare în Informatică ICI București. Acest *Sistem integrat on-line pentru managementul bibliografiei naționale retrospective - SIMBNR* oferă pentru prima dată acces integrat la lucrările de interes național ce descriu și sistematizează cărțile imprimare pe teritoriul românesc, publicate în limba română, indiferent de autor și loc, și cărțile autorilor români, indiferent de limba și locul apariției, pe perioada 1508-1918 [4].

În ceea ce privește bibliografierea retrospectivă a cărții românești pentru perioada rămasă până la anul de când se realizează bibliografia curentă, și anume 1919-1952, aceasta se realizează on-line, în sistemul informatizat de bibliotecă ALEPH 500.

II. Bibliografia românească a cărții

Bibliografiile românești cuprind în principal descrierile bibliografice ale documentelor din Biblioteca Academiei Române, documente primite prin intermediul depozitului legal, prin donații, schimb de publicații sau achiziții plătite. Totuși, o importanță deosebită o au notele despre documente inexistente în Biblioteca Academiei Române, semnalate de diferite surse bibliografice.

II. 1. Cartea românească din perioada 1508-1830

Sub titlul *Bibliografia Românească Veche*, cuprinzând cartea românească de la începuturile ei cunoscute la momentul respectiv, până la anul 1830, a fost elaborată o amplă lucrare bibliografică a cărții românești, tipărită în patru volume, pe o structură cronologică, între anii 1903-1944.

Primele trei volume au fost elaborate de Ioan Bianu și Nerva Hodoș. Tomul I, pentru anii 1508-1716, cu o prefață de Ioan Bianu, a apărut în anul 1903. Tomul al II-lea, pentru anii 1716-1808, a apărut în anul 1910. Tomul al III-lea, pentru anii 1809-1830, a apărut pe fascicule, între anii 1912-1936, fiind publicat prin grija și cu aportul prof. Dan Simionescu.

Tomul al IV-lea, *Completări și Îndreptări*, cu 341 de titluri, față de cele 1526 de titluri cuprinse în tomurile anterioare, îi are ca autori pe Ioan Bianu și Dan Simionescu, și este publicat de prof. Dan Simionescu, în anul 1944.

În afară de descrierea bibliografică a publicațiilor, realizată la un înalt nivel științific, lucrarea este completată cu numeroase note istorico-literare, referințe, informații și observații cu privire la existența exemplarelor în țară sau cu surse bibliografice în care sunt menționate cărțile din care nu există niciun exemplar în România (de exemplu, *Catehismul luteran*, de la 1544, prima carte tipărită în limba română) [5].

De asemenea, autorii reproduc, în condiții grafice excelente, prefețe, epiloguri, planșe, ilustrații etc.

Figura 1 : din *Bibliografia românească veche*

II. 2. Cartea românească din perioada 1831-1918

Sub titlul *Bibliografia Românească Modernă*, cuprinzând cartea românească de la 1831, anul la care se opriese *Bibliografia românească veche*, până la 1918, anul Marii Uniri a Românilor, a fost elaborată o nouă amplă lucrare bibliografică a cărți românești, tipărită tot în patru volume, de această dată pe o structură alfabetică, între anii 1903-1944.

Bibliografia cuprinde, pentru fiecare autor, toate producțiile în domeniul cărții ale autorului respectiv: opere realizate ca unic autor, opere realizate în colaborare cu alți autori, opere realizate ca autor secundar (editor, traducător, ilustrator...), și operele nesemnate despre autorul respectiv. Pe lângă operele de autor, bibliografia menționează și titlurile fără autor sau cu autor incert, ca și titluri aparținând unui grup de autori sau unor instituții, ajungându-se astfel la peste 70.000 de poziții bibliografice.

Volumele au fost elaborate în cadrul Serviciului de Bibliografie Națională, proiectul avându-l ca inițiator pe George Baiculescu, istoricul literar, bibliograful și editorul care la 1957 primea să conducă acest departament nou înființat al Bibliotecii Academiei Române.

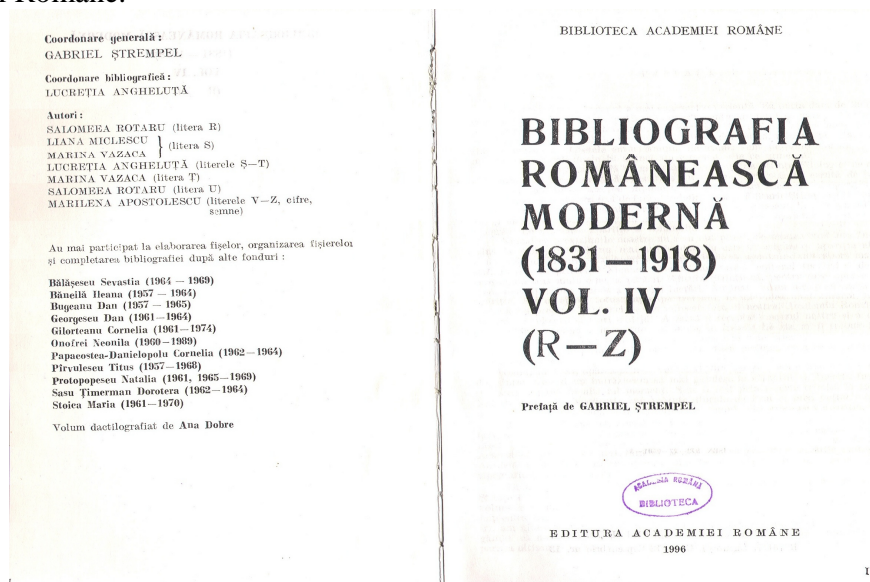

Figura 2 : din *Bibliografia românească modernă*

II. 3. Cartea românească din perioada 1919-1952

În conformitate cu politica științifică, documentară și de popularizare a Bibliotecii Academiei Române, în Serviciul de Bibliografie Națională, în prezent, se cataloghează online cartea românească tipărită între anii 1919, anul imediat următor realizării Marii Uniri, și anul 1952, anul de când a început bibliografierea curentă în România.

Sub formă de bază de date, bibliografia retrospectivă a cărții românești pentru această perioadă, este în curs de elaborare, pe structura informatizată a programului de bibliotecă ALEPH 500, cu păstrarea criteriilor bibliografice stabilite pentru *Bibliografia românească modernă*. La încheierea activității bibliografice retrospective, etapizat sau nu, informațiile din această bază de date, cu eticheta BIB, sunt proiectate a vedea și lumina tiparului, pe considerente mai ales bibliofile.

III. Sistem integrat on-line pentru managementul bibliografiei naționale retrospective

Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare în Informatică ICI București a realizat și a pus la dispoziția Bibliotecii Academiei Române un sistem integrat on-line pentru managementul bibliografiei naționale retrospective, aplicație care a permis crearea unei baze de date cuprinzând informația bibliografică oferită de Biblioteca Academiei Române.

III.1. Bibliografia Românească Veche - accesibilă on-line

Conținutul *Bibliografiei Românești Vechi*, rezultatul primei etape a bibliografierii retrospective, a fost făcut accesibil consultării on-line prin intermediul serviciului Web SIMBNR. Astfel, se asigură accesul integrat la copiile digitale ale documentelor sub forma fișierelor imagine, obținute prin scanarea celor patru volume ale *Bibliografiei Românești Vechi* [1].

Volum	Perioadă	Descriere	Pagini, gravuri și ornamente
BRV - Vol. I	1508 - 1716	Publicat în 1903	Ornamente BRV - Vol. I
BRV - Vol. II	1717 - 1808	Publicat în 1910	Ornamente BRV - Vol. II
BRV - Vol. III	1809 - 1830	Publicat în 8 fascicule între 1912-1934	Ornamente BRV - Vol. III
BRV - Vol. IV (Adăugiri)	1508 - 1830	Conține adăugiri. Publicat în 1944	Ornamente BRV - Vol. IV (Adăugiri)
BRV - Vol. V (Îndreptări)	1508 - 1830	Conține îndreptări. Publicat în 1944	Ornamente BRV - Vol. V (Îndreptări)

Figura 3 : *Bibliografia românească veche* : cartea din perioada 1508-1830 varianta on-line

Fișierele imagine au fost realizate în cadrul Serviciului de Manuscrise și Carte Rară al Bibliotecii Academiei Române, cu grijă deosebită pentru detalii și pentru corectitudinea afișării on-line a informațiilor.

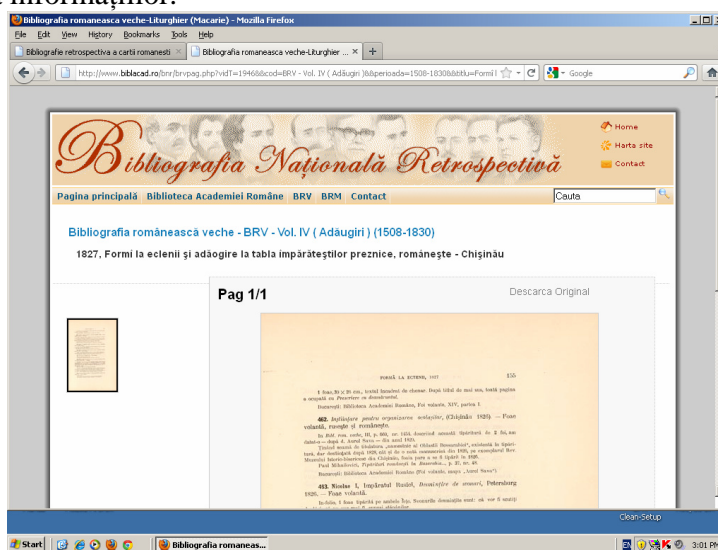

Figura 4 : Fișier imagine în SIMBNR din BRV

III.2. Bibliografia Românească Modernă - accesibilă on-line

Conținutul *Bibliografiei Românești Moderne* este în proces de afișare pentru a fi făcut accesibil consultării on-line prin intermediul aceluiași serviciu Web SIMBNR. În acest caz, aplicația asigură accesul integrat la copiile digitale ale documentelor sub forma fișierelor text, obținute prin OCR-izarea celor patru volume ale *Bibliografiei Românești Moderne* [2].

Figura 5 : *Bibliografia românească modernă* : cartea din perioada 1831-1918 varianta on-line

Fișierele text se prelucrează în cadrul Serviciului de Bibliografie Națională al Bibliotecii Academiei Române, cu grija de a rămâne cât mai aproape de textul original. Problemele apărute, în special legate de caracterele vechi ale literelor (caractere de tranziție), au fost rezolvate prin reducere la formele lor simple, pentru a ușura preluarea informației de către utilizator.

Figura 6 : Fișier text în SIMBNR din BRM

Pe măsură ce se afișează informația, ea se pretează oricăror observații, la adresa de contact: <http://www.biblacad.ro/bnr/contact.php>.

V.3. Bibliografia românească retrospectivă - realizată on-line

Stadiul actual al bibliografierii retrospective permite utilizarea instrumentelor informatice de ultimă oră. Este vorba despre sisteme informatizate, baze de date, înregistrări bibliografice on-line, înregistrări de autoritate [6].

Dacă pe suport clasic, bibliografia ajungea la utilizator doar după publicare, în prezent, informația este accesibilă pe măsură ce este elaborată, imediat după înregistrarea în catalogul informatizat. Bibliografia retrospectivă a cărții românești pe perioada 1919-1952 este prin construcție o bibliografie on-line, cuprinsă în baza specială BIB din baza de date RAL a Bibliotecii Academiei Române [3].

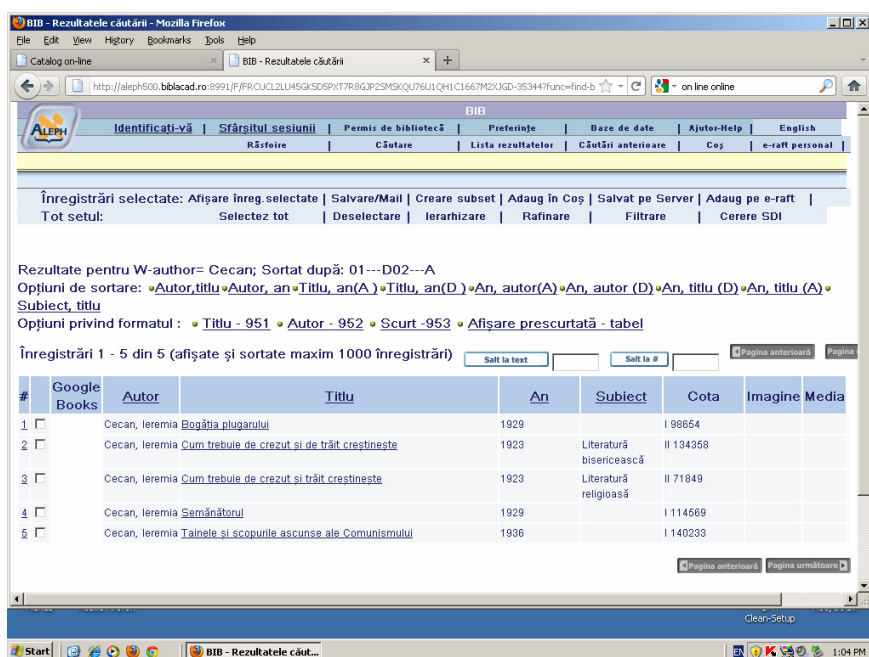

Figura 7 : Bibliografia românească retrospectivă : cartea din perioada 1919-1952

Bibliografia retrospectivă a cărții românești pe perioada 1919-1952 este și o bibliografie interactivă, realizatorii propunând utilizatorilor Bibliotecii Academiei Române să semnaleze orice informație bibliografică în măsură să completeze datele prezente în baza BIB (titluri și autori nemenționați, sau doar completări de informații la titlurile prezente), inclusiv date biografice relative la autorii cuprinși în baza BIB. Desigur că orice completare de informație va fi însoțită de date despre propunător, în buna tradiție a bibliografiilor naționale retrospective tipărite.

Această bază de date poate fi de un real folos nu doar pentru utilizatori, ci și pentru bibliotecile care au în lucru catalogul propriu on-line, informațiile din baza BIB putând fi preluate prin transfer de date din sistemul informatizat de bibliotecă ALEPH 500 în baza de date a bibliotecii respective. În acest sens, înregistrările din sistemul informatizat pentru bibliografia retrospectivă din baza BIB sunt realizate în acord cu principiile de descriere în format UNIMARC.

Respectarea regulilor de catalogare ISBD(M), impuse de IFLA, în descrierea publicațiilor, a generat inițial probleme care au necesitat adoptarea unor artificii pentru realizarea uniformității impuse de sistemele informatizate [7].

VI. Concluzie:

Printre instrumentele de care dispune biblioteca la momentul actual, sistemele informatizate sunt instrumentele cele mai importante pentru activitatea biblioteconomică, iar cataloagele on-line sunt instrumentele cele mai interesante pentru utilizatori.

Biblioteca Academiei Române pune la dispoziția publicului interesat de informația on-line, o alternativă modernă, prin folosirea tehnologiilor multimedia, pentru accesul la conținutul digital al *Bibliografiei retrospective a cărții românești de până la 1918*, prin efortul conjugat a două instituții de prestigiu: Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare în Informatică ICI București și Biblioteca Academiei Române. *Bibliografia retrospectivă a cărții românești pe perioada 1919-1952* este de asemenea pusă la dispoziția publicului interesat de informația on-line prin însăși modalitatea sa de realizare, într-un catalog informatizat, în construcție și chiar interactiv, întrucât așteaptă aportul utilizatorilor Bibliotecii Academiei Române pentru atingerea propusei exhaustivități bibliografice.

Referințe bibliografice:

1. ***. *Bibliografia Românească Veche* : 1508-1830. București, Edițiunea Academiei Române, 1903-1944. [On-line] : <http://www.biblacad.ro/bnr/brv.php>
2. ***. *Bibliografia Românească Modernă* : 1831-1918. București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1984-1996. [On-line] : <http://www.biblacad.ro/bnr/brm.php>
3. ***. *Bibliografia Românească a Cărții* : 1919-1952 (on-line). [On-line] : <http://aleph500.biblacad.ro:8991/F>
4. BANCIU, D., COARDOȘ, D. și LEPĂDATU, C. *Enhancement of the retrospective national bibliography of the romanian book through the application of the informational technologies*. În: BIBLIO 2011 - Conferința Internațională de Biblioteconomie și Știința Informării - *Innovation en Bibliotheque - Innovation within Libraries*. Brașov : Editura Universității "Transilvania" din Brașov, 2011, p. 131-142.
5. BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE : *Cartea Centenarului*. București : Editura Academiei Române, 1967.
6. BUTURUGĂ, M. *Données d'autorité pour la Bibliographie Nationale Rétrospective Roumaine en ligne*. În: BIBLIO 2011 - Conferința Internațională de Biblioteconomie și Știința Informării - *Innovation en Bibliotheque - Innovation within Libraries*. Brașov : Editura Universității "Transilvania" din Brașov, 2011, p. 177-182.
7. CĂZĂNARU, S. *Bibliografia retrospectivă a cărții românești în format online*. În : "Revista Bibliotecii Naționale a României", anul XII, nr. 1 / 2008, p. 60-63.

Abstract:

The two retrospectives bibliographies of Romanian books, in traditional format - *Old Romanian Bibliography* (BRV) and *Modern Romanian Bibliography* (BRM) - components of the Romanian retrospective national Bibliography, are the beneficiary of an integrated system destined to managing, retrieving and enhancing this collection of cultural information. SIMBNR provides the possibility of on-line access to the information comprised within this national bibliography, using systems of databases and multimedia techniques. The third project of retrospectives Romanian bibliographie of books is under construction, and the version that was already made can be accessed on-line (in OPAC) as a special database called BIB, part of the global database RAL of the Romanian Academy Library.

